

SERAMİK EĞİTİMİ

Seramik

Millî Eğitim Bakanlığı
Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme
Genel Müdürlüğü Adına
Prof. Dr. Adnan BOYACI

Editör

Dr. Volkan Hasan KAYA
Daire Başkanı

Yazarlar

Doç. Dr. Betül Aytepe SERİNSU
Dr. Öğr. Üyesi Hatice Aybike KARAKURT
Dr. Öğr. Üyesi Muharrem Birol AKALIN
Öğr. Gör. Dr. Sibel İNCİ
Öğr. Gör. Bahadır Cem ERDEM
Öğr. Gör. Necmiye DEMİRCİOĞLU
Öğr. Gör. Özlem Sağlıyan SÖNMEZ
Arş. Gör. Ferit Cihat SERTKAYA

Kapak Tasarım

Meliha BAKA ÇAKMAKLI

ISBN: 978-975-11-5597-9

Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nün yazılı izni olmadan bu kitap içeriğinin bir kısmı veya tamamı yeniden üretilemez, çoğaltılamaz, dağıtılamaz.

2021

İÇİNDEKİLER

Bölüm • 1	Çimdikleme Yöntemi İle Şekillendirme	23
Bölüm • 2	Plaka Yöntemi İle Şekillendirme	39
Bölüm • 3	Fitil Yöntemi İle Şekillendirme	59
Bölüm • 4	Kalıp Yöntemi İle Şekillendirme	71
Bölüm • 5	Kütlesel Form Yöntemi İle Şekillendirme.....	89
Bölüm • 6	Rölyef Pano Uygulama Modül Yöntemi İle Şekillendirme.....	107
Bölüm 7 • A	Kazıma (Sgraffito) Yöntemi İle Dekorlama.....	125
Bölüm 7 • B	Ajur (Delme) Yöntemi İle Dekorlama	141
Bölüm 8 • A	Çiğ Seramik Çamurları Üzerine Parça Ekleme Dekor Tekniği ...	157
Bölüm 8 • B	Çiğ Seramik Çamurları Üzerine İzleme Dekor Tekniği	169
Bölüm • 9	Kaynakça	179

BÖLÜM 7 . A
KAZIMA (SGRAFFITO)
YÖNTEMİ İLE DEKORLAMA

KAZIMA (SGRAFFİTO) YÖNTEMİ İLE DEKORLAMA

Kazıma (sgraffito) dekoru, şekillendirildikten sonra deri sertliğine gelmiş yüzeyi kazıyarak oluşturulan bir seramik dekor yöntemidir. Bu yöntem astarsız, renklendirilmiş astarlı veya sırlı yüzeye uygulanabilmektedir. Kazıma tekniği sanatsal, dekoratif veya işlevsel formlarda uygulanabilir (Şekil 1).

Şekil 1. Kazıma dekoru uygulanmış sanatsal çalışma, "On The Bridge",
Chris Theiss (URL 42)

Astarlı kazıma yönteminde, şekillendirilip deri sertliğine gelen form yüzeyine temiz ve geniş fırçalar ile renklendirilmiş astar uygulanır. Form, rotasyona uygun ise astarlama işlemi turnet üzerinde yapılmalıdır (Şekil 2). Astar, deri sertliğine geldikten sonra alta kalan kil bünyeyi ortaya çıkarmak için astarlı yüzeye ince veya kalın çizgiler çizilerek kazıma dekoru oluşturulur. Forma uygun desen üretiminde temel tasarım öğeleri ve ilkeleri doğrultusunda hazırlanan tasarımlar kullanılarak çeşitli kompozisyonlar meydana getirilebilir.

Şekil 2. Turnet üzerinde dönerken geniş fırça ile astar uygulaması
(Landberger ve Lundin, 2012: 156)

Kazıma yöntemi, özgün sanatsal çalışmalar ve dekoratif amaçlı kullanılan tabak, vazo, çanak gibi ürünlerin yanı sıra kullanım amaçlı ürünlerde de uygulanabilir (Şekil 3).

Şekil 3. Kazıma yöntemi ile dekorlanmış yemek takımı
(Landberger ve Lundin, 2012: 170)

Yöntemi uygulamak amacı ile yapılan formun bünyesi için uygun olan killer, içerisinde iri şamot parçaları olmayan killerdir. Kesme işlemi yapılırken kazıma aletinin ucuna takılan iri şamot parçaları bünyeyi deforme edebilir. İnce mikronlu şamotlu killer kullanılabilir.

Tornada çekilerek döküm yöntemi veya elle serbest şekillendirilen formlar bu yöntem için uygundur. Formun et kalınlığı, kazıma işlemi yapılırken deforme olacak kadar ince ve zayıf olmamalıdır.

Şekillendirilmiş seramik formun rötuş işlemi tamamlandıktan sonra form, deri sertliğine gelene kadar kontrollü olarak kurutulur. Kil bünye üzerine astar uygulamadan önce gerekiyorsa yüzeydeki toz; bir fırça, sünger veya hava tabancası ile temizlenir. Yüzeye, kil bünyeden farklı bir renk ile renklendirilmiş astar uygulanır. Kazıma yönteminde, bünye rengine zıt renkli astar kullanılması, çalışmayı daha dikkat çekici hâle getirmektedir.

Uygulanan astarın ıslak parlaklığı yok olup matlaştığında ve parmakla dokunulduğunda şeklini koruyabilecek kadar sert ise form, kazıma işlemine hazır hâle gelmiştir. Astar yeterince kurumamışsa kazıma yapılan çizgiler boyunca astar yayılarak yüzeye bulaşabilir veya oluşan kil talaşları astara yapışarak dekoru bozabilir. Astar, olması gerekenden fazla kurumuşsa kazıma çizgilerinin kenarlarında astar kopmaları olabilir ve net bir çizgi oluşmaz (Şekil 4). Kazıma işleminin yapıldığı süreçte oluşan kil talaşlarının zaman zaman hava tabancası veya temiz ve kuru bir fırçayla temizlenmesinde yarar vardır.

Şekil 4. Yumuşaktan kuruya doğru değişen neme sahip kil bünyelerinde aynı kazıma çizgilerinin etkileri. Özellikle deri sertliğindeki bünyede kazıma talaşlarının kilden temiz bir şekilde ayrıldığı görülmektedir (Scott, 2006: 231).

Kazıma işleminde, amaç için tasarlanmış oyma aletleri kullanılabileceği gibi çevrenizde bulabileceğiniz çeşitli aletler de kullanılabilir. Bu aletler ahşap, plastik veya metalden yapılmış olabilir (Şekil 5).

Şekil 5. Farklı kazıma aletlerinin kil üzerinde oluşturduğu etkiler (Scott, 2006: 235)

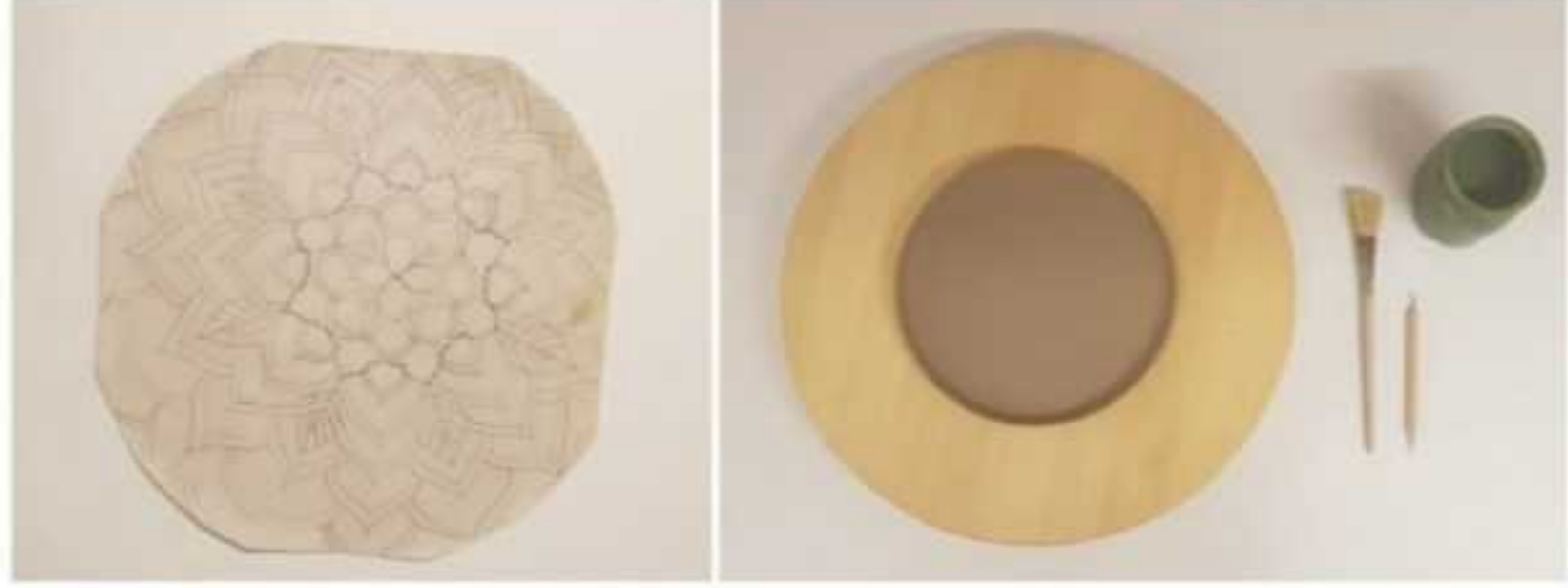
Hazırlanan desenin kil bünyeye eksiksiz ve tam olarak uygulanabilmesi için kazımaya başlamadan önce desenin yüzey üzerine aktarılmasında yarar vardır. Bu işlem, çizilerek yapılabileceği gibi belirli yerlerde kılavuz işaretleri oluşturularak da yapılabilir. Kazıma işlemi yapılırken işaretlerin dışına çıkılarak kazımamaya dikkat edilmelidir çünkü fazla kazıma yapıldığı zaman renkli yüzeyi onarmak zordur.

Kazıma dekorlarında bisküvi pişirimi sonrasında genellikle şeffaf sır uygulanır.

KAZIMA YÖNTEMİYLE DEKORLAMA	
Yöntem Adı	Seramik dekor yöntemleri Kazıma (sgraffito) yöntemiyle dekorlama
Yöntemin Amacı	<ul style="list-style-type: none">• Sanat ve tasarıma karşı duyarlılık geliştirme• Beyin fırtınası yapma• Zamanı dikkatli ve verimli kullanma• Forma uygun tasarım oluşturma• Temel sanat öge ve ilkelerini kavrama• Titiz ve düzenli çalışma• El-göz koordinasyonu ile kili kazıyarak şekillendirme• İnce motor becerilerini geliştirme• Dikkat ve konsantrasyon becerilerini geliştirme• Kili kazıma aşamasında dikkatli olma hassasiyetini kazanma• Seramik malzemelerini tanıma ve kullanma becerisini kazanma• Tasarım ve dekor uygulamaları için gerekli olan teknikleri kullanma becerisi kazanma
Yöntemin Süresi	3 ders saati
Yöntemin Kazanımları	<ul style="list-style-type: none">• Tasarım yapmak• Görsel dili kil bünyeye aktarmak• Tasarımı forma dikkatlice aktarmak• Rötüşlamak• Kurutmak• Sırlamak• Fırınlamak

Genel Kazanımlar	<ul style="list-style-type: none">• Bireyin sanat duyarlılığını geliştirme• Bireyin yaratıcı düşünme becerisini geliştirme• Sabırlı olmayı öğrenme• El becerisini geliştirme• Sanat ve estetik yönünü geliştirme• Grup çalışması ile sosyalleşme• Kendini keşfetme• Öz güvenli olma• Çok yönlü düşünme yetisi kazanma• Sanat yolu ile iletişim kurma ve kendini ifade edebilme
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	<ul style="list-style-type: none">• Anlatma• Soru-cevap• Gösterip yaptırma• Örnek tasarımları inceleme• Örnek uygulamaları inceleme
Yöntemde Kullanılacak Malzemeler	Beyaz veya kırmızı kil, renklendirilmiş astar, geniş fırça, seramik kazıma aletleri, naylon poşet, su kabı, sünger, oksitler, pigment boyalar, sırlar

1. Kazıma dekoru için uygun kilden şekillendirilmiş deri sertliğine gelmiş form, forma uygun tasarımı yapılmış desen, bünye kilinden hazırlanmış ve renklendirilmiş astar, turnet ve diğer malzemeleri hazırlayınız.

2. Deri sertliğine gelmiş olan formun üzerine renklendirilmiş astarı uygulayınız. Astar uygulamasını turnet üzerinde çevirerek tüm yüzeye eşit kalınlıkta yapınız.

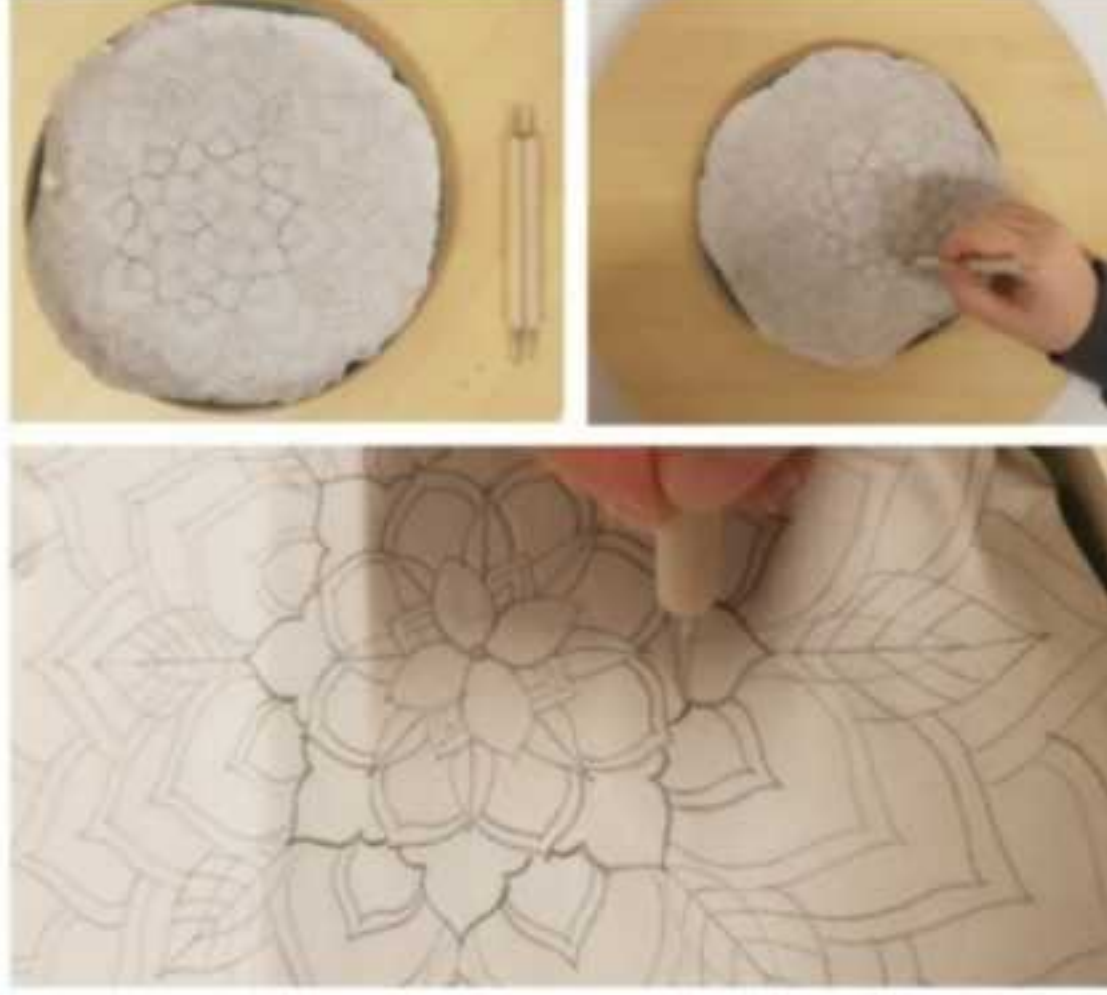
**İşlem
Basamakları**

**İşlem
Basamakları**

3. Astarın ıslak parlaklığı geçtikten sonra deseni yerleştirip kalem veya seramik iğnesi ile üzerinden geçerek forma aktarınız.

3.1. Aktarma sırasında desenin kaymaması için belirli yerlerden sabitleyebilirsiniz.

4. Seramik kazıma aletlerini kullanarak astar üzerine aktardığınız deseni dikkatlice kazıyınız.

4.1. Kazıma işlemini, aktarılan desen çizgilerinin dışına çıkmadan dikkatle yapınız.

**İşlem
Basamakları**

5. Kazıma işlemine ara verilecekse kilin kurumaması için formu plastik poşetin içinde muhafaza ediniz.

5.1. Kili nemlendirmek için üzerine kontrollü bir şekilde az miktarda su püskürtebilirsiniz.

6. Tasarımındaki çizgi kalınlığına uyumlu çeşitli kazıma aletlerini kullanarak farklı etkiler oluşturabilirsiniz.

<p>İşlem Basamakları</p>	<p>7. Kazıma işlemi bittikten sonra formunuzu kontrollü bir şekilde kurutunuz.</p> <p>7.1. Formunuzun çatlamaması için hava sirkülasyonu ve sıcaklığının çok olmamasına dikkat ediniz.</p> <p>8. Tam kuruma gerçekleşikten sonra dikkatlice fırına yerleştirerek bisküvi pişirimini yapınız.</p> <p>9. Bisküvi pişirimi yapılan formu sırlayınız.</p> <p>10. İkinci pişirim olan sırlı pişirimi yapınız.</p>
<p>Ölçme ve Değerlendirme</p>	<p>Çalışmaya uygun hazırlanan ölçeği kullanınız. Yapılan uygulamanın tüm aşamaları başarıyla yerine getirilerek proje/performans çalışmalarının tamamlanması ile amaca ulaşılmıştır.</p>

ÖZGÜN UYGULAMALAR

Ajur yöntemi ile yapılan sanatsal, dekoratif ve işlevsel özgün uygulamalara ait örnekler aşağıda yer almaktadır (Şekil 6, 7, 8, 9).

Şekil 6. Kazıma dekorlu duvar panosu "Tree of Life". Natalie Blake, porselen, her bir karo 30x30x2,5 cm, 2100 °C, ABD (URL 43)

Şekil 7. Bünyenin zıt renginde astar kullanımı ile kazıma dekoru uygulanmış büst
"Listening", Amanda Shelsher, 42x30x14 cm, 2014, Avustralya (URL 44)

Şekil 8. Organik formların görüldüğü kazıma dekoru uygulaması, Cathy Franzi, porselen, 66,4 x 23,5 x 20,6 cm, 2018, Avustralya (URL 45)

Şekil 9. Dekoratif ve işlevsel olarak kullanılabilen vazo ve kâseler, Necmiye Gürsoy Demircioğlu, Akçini, vazolar 30 cm yüksekliğinde, büyük kâse 20 cm çapında, 1040°C, 2013